

Doing Business u Europskoj Uniji 2018.: Hrvatska, Češka, Portugal i Slovačka

*Uspoređivanje pravnog uređenja poslovanja domaćih trgovačkih
društava u 25 gradova u Hrvatskoj, Češkoj, Portugalu
i Slovačkoj sa 186 drugih gospodarstava*

Pregled

GLAVNI NALAZI

- Rezultati se značajno razlikuju u gradovima koji su obuhvaćeni mjerenjem u Hrvatskoj i Češkoj: u obje zemlje oni gradovi koje se nalaze na vrhu i na dnu su odvojeni za gotovo šest bodova od rezultata udaljenosti od graničnog broja bodova (DTF) - mjere koja pokazuje koliko je svaki grad u apsolutnom smislu udaljen od najboljih svjetskih praksi.
- Portugal prikazuje najujednačenije rezultate među svojim gradovima koji su obuhvaćeni mjerenjem, s najmanjom razlikom (manje od dva boda) u rezultatu udaljenosti od graničnog broja bodova (DTF) što upućuje na relativno dosljednu provedbu propisa širom zemlje.
- U prosjeku, najznačajnije razlike u rezultatima u svakoj zemlji su u područjima koja se odnose na ishođenje dozvola za gradnju, dobivanje električne energije i rješavanje trgovačkih sporova.
- Sve četiri zemlje bi imale koristi kada bi smanjile složenost postupaka. Većina gradova obuhvaćenih mjerenjima u ovom izvještaju ima postupke za pokretanje poslovanja i ishođenje dozvola za gradnju koji su složeniji od prosjeka diljem država članica Europske unije.
- Prag je jedini glavni grad koji se nalazi na vrhu među gradovima koji su obuhvaćeni mjerenjima u toj zemlji. Bratislava, Lisabon i Zagreb zaostaju za većinom manjih gradova u svojim zemljama.
- Službenici orijentirani na reforme mogu učiniti opipljiva poboljšanja preuzimanjem dobrih praksi od drugih gradova u svojoj zemlji. Usvajanjem svih dobrih praksi utvrđenih na subnacionalnoj razini, sve četiri države članice bi se značajno približile granici najboljih regulatornih praksi. Za Hrvatsku to bi značilo pomicanje za 11 mjesta, a za Slovačku pomicanje za 9 mjesta u globalnom poretku *Doing Business* koji uključuje 190 gospodarstava.

Postizanje veće ekonomske i socijalne kohezije jedan je od glavnih ciljeva Europske unije. To zahtijeva smanjenje nejednakosti u razinama razvoja regija EU-a pružanjem pomoći onima koje su manje razvijene kako bi dosegnule višu razinu razvoja. Međutim, politike gospodarskog razvoja potpune rezultate mogu ostvariti samo u okruženju koje omogućava ulaganja. Stvaranje jednakih uvjeta za sve dionike u gospodarstvu ključno je kako bi se osiguralo da poduzetnici s dobrim idejama i energijom mogu pokrenuti i razviti poslovanje te otvoriti nova radna mjesta. To je posebno važno za mala i srednja poduzeća koja čine više od 98 % svih poduzeća u EU-u te osiguravaju oko dvije trećine radnih mjesta u privatnom, nebankarskom, sektoru, odnosno zapošljavaju 93 milijuna ljudi.¹

Jasno, jednostavno i dosljedno pravno uređenje poslovanja može osigurati stabilna i predvidljiva pravila koja su tim poduzećima potrebna za učinkovito poslovanje, čime se potiču dugoročan rast i održivi gospodarski razvoj. S druge strane, prekomjernim propisima može se ograničiti sposobnost poduzeća da ostvare minimalan rast koji im je

potreban da bi bila konkurentna te im se tako umanjuju izgledi za bolju produktivnost, poslovanje na međunarodnom tržištu i privlačenje stranih ulaganja.

KOJI SU GLAVNI NALAZI?

Iz nalaza ove studije vidljiva je znatna razlika u poslovnim propisima četiriju zemalja te čak i među gradovima unutar iste zemlje. Te su razlike važne. Nalazi nedavne studije Svjetske banke pokazuju da poduzeća koja se nalaze u regijama s boljim poslovnim okruženjem bilježe bolje rezultate u prodaji, zapošljavanju, rastu produktivnosti i ulaganju.²

Brojni aspekti poslovnih propisa analiziranih u ovom izvješću uređuju se na nacionalnoj razini. Međutim, način njihove provedbe može se znatno razlikovati među gradovima i regijama (okvir 1.1). Nadalje, uz nacionalni zakonodavni okvir, lokalna tijela mogu utvrditi vlastite propise, politike i poticaje, što ponekad dovodi do značajnih razlika u lakoći poslovanja. Razlike u uspješnosti propisa u različitim područjima unutar iste zemlje kreatorima politika mogu pomoći utvrditi prilike za poboljšanje upravnih

postupaka i izgradnju kapaciteta lokalnih institucija.

Među četirima zemljama, Portugal bilježi najuskladenije rezultate među svojim mjerenim gradovima, uz najmanje razlike u udaljenosti od graničnog broja bodova – mjeri koja pokazuje koliko je svaki grad u apsolutnom smislu udaljen od najboljih globalnih praksi te pruža osnovu za rangiranje. Češka i Hrvatska bilježe najveće razlike na subnacionalnoj razini.

Nadalje, Bratislava, Lisabon i Zagreb zaostaju za većinom manjih gradova u svojim zemljama, dok je Prag ostvario najbolje rezultate među češkim gradovima. U prosjeku su najizraženije razlike u rezultatima unutar svake zemlje zabilježene u područjima koja se odnose na ishođenje dozvola za gradnju, dobivanje električne energije i rješavanje trgovačkih sporova.

Koje su razlike na subnacionalnoj razini u Hrvatskoj?

Od ukupno pet ispitivanih regulatornih područja, najlakše je poslovati u Varaždinu, a u Splitu najteže (tablica 1.1.). Ako se promatraju odvojeno, rangiranje pet mjerenih gradova u Hrvatskoj

OKVIR 1.1 Što *Doing Business* u Europskoj uniji mjeri?

Doing Business prati poslovne propise koji utječu na mala i srednja domaća poduzeća u 190 gospodarstava. U godišnjim izvješćima svako je gospodarstvo predstavljeno prema svojem najvećem poslovnom gradu.^a Izvješća *Doing Business* na subnacionalnoj razini pružaju detaljniju sliku jer brojne propise i upravne mjere provode ili utvrđuju lokalna tijela. Koordinacija među različitim razinama vlade i institucija nužna je za smanjenje regulatornog opterećenja za trgovačka društva.

Ova je studija posljednja u nizu u kojoj je mjerenje prošireno na dodatne gradove u državama članicama EU-a s populacijom višom od 4 milijuna stanovnika, kako bi se pružio sveobuhvatniji prikaz poslovnog i regulatornog okruženja.^b Ovo izdanje obuhvaća 25 gradova u Hrvatskoj, Češkoj, Portugalu i Slovačkoj.^c Ove četiri zemlje dijele značajni potencijal za razvoj, snažan interes za konvergenciju s ostatkom Europske unije, fokusom za poboljšanje investicijske klime i poticanje rasta privatnog sektora. Izvješće je usmjereno na skup pokazatelja koji mjere složenost i trošak regulatornih postupaka, kao i snagu pravnih instituta, koji utječu na pet faza životnog ciklusa malih i srednjih domaćih poduzeća: pokretanje poslovanja, ishođenje dozvola za gradnju, dobivanje električne energije, uknjižbu prava vlasništva i rješavanje trgovačkih sporova pred lokalnim sudom.

a. Jedanaest gospodarstava koja su u 2013. imala više od 100 milijuna stanovnika (Bangladeš, Brazil, Kina, Indija, Indonezija, Japan, Meksiko, Nigerija, Pakistan, Ruska Federacija i Sjedinjene Američke Države) su također predstavljene od drugog najvećeg poslovnog grada. Podaci za tih 11 gospodarstava su prikazani kao ponderirani prosjek stanovništva za dva najveća poslovna grada.

b. Ranija istraživanja uključuju Svjetsku banku, *Doing Business u Europskoj uniji 2017*, *Bugarska, Mađarska i Rumunjska* (Washington, DC: Svjetska banka, 2017.), *Doing Business u Poljskoj 2015*. (Washington, DC: Svjetska banka, 2015.), *Doing Business u Španjolskoj 2015*. (Washington, DC: Svjetska banka, 2015.) i *Doing Business u Italiji 2013*. (Washington, DC: Svjetska banka, 2013.)..

c. Osijek, Rijeka, Split, Varaždin i Zagreb u Hrvatskoj; Brno, Liberec, Olomouc, Ostrava, Plzen, Prag i Usti nad Labem u Češkoj; Braga, Coimbra, Evora, Faro, Funchal, Lisabon, Ponta Delgada i Porto u Portugalu; i Bratislava, Košice, Prešov, Trnava i Žilina u Slovačkoj.

TABLICA 1.1 Manji gradovi u Hrvatskoj nadmašuju veće gradove kroz pet promatranih regulatornih područja

Grad	Stanovništvo	Ukupni rang (1-5) ^a	Prosječni DTF rezultat (0-100) ^a	Pokretanje poslovanja		Ishođenje dozvola za gradnju		Dobivanje električne energije		Uknjižba prava vlasništva		Rješavanje trgovačkih sporova	
				Rang (1-5)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-5)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-5)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-5)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-5)	DTF rezultat (0-100)
Varaždin	46.946	1	75,89	4	85,38	1	66,20	1	84,29	3	74,07	3	69,49
Osijek	105.921	2	75,68	3	85,50	2	61,10	4	81,70	1	75,86	1	74,24
Rijeka	121.975	3	74,45	2	87,59	2	61,10	2	82,87	2	75,02	4	65,67
Zagreb	801.349	4	72,47	5	82,49	4	54,77	5	80,43	3	74,07	2	70,60
Split	173.109	5	70,50	1	89,55	5	43,67	3	82,66	5	71,08	5	65,56

Izvor: baza podataka za *Doing Business*. Za podatke o stanovništvu: Eurostat za sve gradove osim Varaždina (Državni zavod za statistiku).

Napomena: Udaljenost od graničnog broja bodova (DTF) pokazuje koliko je grad udaljen od najboljih rezultata drugih gospodarstava prema svakom pokazatelju iz izvješća *Doing Business*. Rezultat je normaliziran na raspon od 0 do 100, pri čemu 100 predstavlja granični broj bodova za najbolje prakse (što veći rezultat, to bolje). Za više pojedinosti vidjeti poglavlje „O izvješću *Doing Business* i *Doing Business* u Europskoj uniji 2018.: Hrvatska, Češka, Portugal i Slovačka.“ Podaci za Zagreb revidirani su od objave izvješće *Doing Business* 2018. Potpuni skup podataka nalazi se na web-stranici *Doing Business* na <http://www.doingbusiness.org>.

a. Na temelju udaljenosti od graničnog broja bodova za svaki od pet gradova u pet regulatornih područja uključenih u tablicu.

može upućivati na neočekivane rezultate. Kao i u drugim gospodarstvima u svijetu, neki gradovi koji se čine manje dinamičnima mogu postići iznenađujuće visok rang, dok se čini da veći poslovni centri zaostaju. Razlog je tome činjenica da se u izvješću *Doing Business* ne mjere svi aspekti poslovnog okruženja koji su važni za poduzeća ili investitore, niti se mjere svi čimbenici koji utječu na konkurentnost.³

Na temelju detaljnijeg uvida u rangiranje može se donijeti nekoliko zaključaka. Prvo, nijedan grad nije izvrstan u svih pet mjerenih područja. Pokretanje poslovanja najlakše je u Splitu, gdje se najviše društava s ograničenom odgovornošću osniva korištenjem vladinog servisa koji olakšava osnivanje (usluga HITRO.HR ili „jedinstvena pristupna točka“). U Splitu je, naime, zabilježen najveći broj takvih slučajeva među pet gradova.⁴ Ishođenje dozvola za gradnju najlakše je u Varaždinu. Taj grad vodi i u području dobivanja električne energije zahvaljujući pouzdanijoj opskrbi električne energije, uz kraće i rjeđe prekide usluge u usporedbi s drugim gradovima, te relativno kratka čekanja za novo priključenje. Osijek se prema svojim rezultatima ističe u uknjižbi prava vlasništva i rješavanju trgovačkih sporova, vjerojatno i očekivano uzimajući u obzir manji broj predmeta kod lokalnog zemljišnoknjižnog odjela te manjeg broja

zaostalih neriješenih predmeta na njegovim sudovima. No biti na čelu regulatorne reforme, kao što je uvođenje u veljači 2017. novog softwera koji omogućuje online dostavu zahtjeva za prijenos prava vlasništva od strane ovlaštenih pravnih stručnjaka je dodatni faktor koji utječe na najbolje rezultate Osijeka. Rijeka, koja bilježi drugi najbolji rezultat u četirima područjima, zaostaje samo u rješavanju trgovačkih sporova.

Drugo, postoje značajne razlike u uspješnosti propisa u tih pet gradova. Višestruke regulatorne reforme tijekom godina dovele su do nedosljednog načina primjene propisa na lokalnoj razini. Nadalje, čini se da neujednačen broj predmeta utječe na rezultate u nekim područjima. Na primjer, u Splitu se zbog velikog opterećenja odjela za graditeljstvo za građevinsku dozvolu čeka triput duže od prosječnog vremena čekanja u drugim gradovima: tri mjeseca umjesto jednog.

Međutim, veći broj predmeta ne dovodi do poteškoća u svim gradovima. U Zagrebu je za prijenos vlasništva potrebno mjesec dana manje nego u Splitu, unatoč četiri puta većem broju predmeta.⁵ Dobro upravljanje, osposobljeni zaposlenici i efikasni interni postupci mogu u velikoj mjeri ublažiti probleme povezane s većim opsegom posla, a da pritom nisu nužno potrebni dodatni resursi.

Druge države članice EU-a također imaju primjere dobre prakse. Na primjeru Poljske, sudski postupak na regionalnom sudu u Krakovu, pred kojim se vodi velik broj postupaka, traje manje od godinu dana, odnosno šest mjeseci kraće nego u Gdanjsku ili Varšavi.⁶ Suci u Krakovu primjenjuju najbolje nacionalne prakse i aktivno prate predmete koristeći, u najvećoj mogućoj mjeri, odredbe Zakona o parničnom postupku koje omogućuju izvođenje dokaza na početku postupka te određivanje rasporeda očekivanih ročišta i dostavljanja podnesaka kad je to moguće.

Treće, najveće razlike u rezultatima u Hrvatskoj zabilježene su u ishođenju dozvola za gradnju, rješavanju trgovačkih sporova i pokretanju poslovanja (slika 1.1.). Na primjer, za ishođenje dozvola za gradnju za jednostavno skladište u Varaždinu je potrebno 112 dana uz trošak od 5,3 % vrijednosti skladišta, odnosno dvostruko kraće i uz trećinu troška u odnosu na Split. Neki su od razloga za te razlike veliko opterećenje odjela za graditeljstvo u Splitu, visoki obvezni doprinosi za komunalnu infrastrukturu te dodatni zahtjevi na razini općine, kao što su inspekcija sigurnosti na radu i potvrde tijela za odvoz otpada. Uz udaljenost od graničnog broja bodova za ishođenje dozvola za gradnju od 43,67, Split bilježi jednako loše rezultate kao najlošijih 10 %

SLIKA 1.1 U Hrvatskoj su najveće razlike u uspješnosti propisa zabilježene u ishođenju dozvola za gradnju, rješavanju trgovačkih sporova i pokretanju poslovanja

Udaljenost od graničnog broja bodova (DTF) (0–100)

Izvor: baza podataka za *Doing Business*.

Napomena: Udaljenost od graničnog broja bodova pokazuje koliko je grad udaljen od najboljih rezultata drugih gospodarstava prema svakom pokazatelju iz izvješća *Doing Business*. Rezultat je normaliziran na raspon od 0 do 100, pri čemu 100 predstavlja granični broj bodova za najbolje prakse (što veći rezultat, to bolje). Prosječni rezultati za Hrvatsku temelje se na podacima za pet gradova mjerenih u toj zemlji. Prosječni rezultati za EU temelje se na podacima za 28 država članica EU-a na razini pojedinačnih gospodarstava.

gospodarstava u svijetu. S druge strane, rezultat Varaždina od 66,20 nalazi se iznad svjetskog prosjeka.

U pogledu rješavanja trgovačkih sporova, udaljenost od graničnog broja bodova u Osijeku je (74,24) koji smješta navedeni grad blizu vrha država članica EU-a, samo iza Litve, Austrije i Estonije. S druge strane, Split je zabilježio rezultat (65,56) koji je ispod prosjeka EU-a. To nije iznenađujuće jer je za rješavanje predmeta na Trgovačkom sudu u Splitu obično potrebno više ročišta. Odgode i promjene datuma održavanja ročišta uzrokuju dodatna kašnjenja. Ishođenje nalaza i mišljenja vještaka također traje

dulje te vještaci svoje nalaze i mišljenja često dostavljaju nakon isteka roka. Kao rezultat toga, za rješavanje trgovačkog spora i izvršenje presude je potrebno gotovo 11 mjeseci više nego u Osijeku te je zaostataka gotovo dvostruko više (15,9 % predmeta koji su stariji od 3 godine u odnosu na 8,7 % u Osijeku).⁷

Slične razlike javljaju se u pokretanju poslovanja i to zbog razlika u načinu registracije trgovačkih društava. U Splitu, više od polovice novo osnovanih društava s ograničenom odgovornošću je osnovano putem HITRO.HR usluga i za osnivanje je potrebno šest postupaka i šest dana. Nasuprot tome, u Zagrebu većina novih

društava se osniva osobnim dolaskom na sud.⁸ Za to je potrebno osam postupaka i više od tri tjedna.

Koje su razlike na subnacionalnoj razini u Češkoj?

Među sedam gradova mjerenih u Češkoj, u tri najveća grada u zemlji, Pragu, Brnu i Ostravi je najlakše poslovati u svih pet mjerenih područja. Prag je prvi u dvama područjima (dobivanju električne energije i rješavanju trgovačkih sporova), dok je Brno prvi u ishođenju dozvola za gradnju, a Ostrava u uknjižbi prava vlasništva. To dokazuje da veliki gradovi mogu ostvariti efikasnost i kvalitetu propisa korištenjem ekonomije razmjera i ulaganjem u modernizaciju uprave.

Od četiri države članice obuhvaćene ovom studijom, u Češkoj su ukupno zabilježene najveće razlike na subnacionalnoj razini. Prag, s najvećim ukupnim rezultatom u pogledu udaljenosti od graničnog broja bodova između sedam gradova i Liberec, s najmanjim, udaljeni su gotovo šest bodova (tablica 1.2.).

Najveća je razlika u dobivanju električne energije (slika 1.2.). To je uglavnom rezultat razlika u vrsti priključka koji je najvjerojatnije potreban za novo skladište koje odgovara skladištu iz studije slučaja *Doing Business*. U pet od sedam gradova takvo se skladište obično priključuje na srednjenaponsku mrežu te je za taj postupak potrebno više vremena i sredstava od prosjeka EU-a. Za postupak priključenja potrebno je gotovo osam mjeseci (kao u češkom gradu Ústí nad Labem). Do takvih kašnjenja uglavnom dolazi zbog vremena potrebnog za dobivanje brojnih općinskih dozvola. Nadalje, poduzetnik mora pokriti sve troškove unaprijed, uključujući trošak nabave trafostanice, što može dosegnuti 283,2 % dohotka po glavi stanovnika (kao u Ostravi). Samo bi se u Brnu i Pragu skladište vjerojatno priključilo na niskonaponsku mrežu. Zbog toga dolazi do velike razlike: u Pragu se taj postupak može dovršiti u dva mjeseca uz trošak od 25,9 % dohotka po glavi stanovnika.

TABLICA 1.2 U pet mjerenih područja, lakše je poslovati u većim češkim gradovima

Grad	Stanovništvo	Ukupni rang (1-7) ^a	Prosječni DTF rezultat (0-100) ^a	Pokretanje poslovanja		Ishođenje dozvola za gradnju		Dobivanje električne energije		Uknjižba prava vlasništva		Rješavanje trgovačkih sporova	
				Rang (1-7)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-7)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-7)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-7)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-7)	DTF rezultat (0-100)
Prag	1.267.449	1	74,24	7	83,55	5	56,17	1	95,35	6	79,74	1	56,38
Brno	377.028	2	72,88	4	84,55	1	57,90	2	89,92	2	80,10	7	51,95
Ostrava	292.681	3	69,67	3	85,31	3	56,89	3	69,89	1	80,22	3	56,05
Plzen	169.858	4	69,13	4	84,55	6	55,38	4	69,67	6	79,74	2	56,32
Usti nad Labem	93.248	5	69,11	1	85,56	2	57,24	5	67,70	2	80,10	5	54,96
Olomouc	100.154	6	68,54	1	85,56	7	54,45	6	67,09	4	79,98	4	55,64
Liberec	103.288	7	68,28	2	84,55	4	56,67	7	66,32	4	79,98	6	53,86

Izvor: baza podataka za *Doing Business*. Za podatke o stanovništvu: Eurostat.

Napomena: Udaljenost od graničnog broja bodova (DTF) pokazuje koliko je grad udaljen od najboljih rezultata drugih gospodarstava prema svakom pokazatelju iz izvješća *Doing Business*. Rezultat je normaliziran na raspon od 0 do 100, pri čemu 100 predstavlja granični broj bodova za najbolje prakse (što veći rezultat, to bolje). Za više pojedinosti vidjeti poglavlje „O izvješću *Doing Business* i *Doing Business* u Europskoj uniji 2018.: Hrvatska, Češka, Portugal i Slovačka.“ Podaci za Prag revidirani su od objave izvješća *Doing Business 2018*. Potpuni skup podataka nalazi se na web-stranici *Doing Business* na <http://www.doingbusiness.org>.

a. Na temelju udaljenosti od graničnog broja bodova za svaki od sedam gradova u pet regulatornih područja uključenih u tablicu.

Vidljive razlike unutar zemlje postoje i u pokretanju poslovanja, ishođenju dozvola za gradnju i rješavanju trgovačkih sporova, odnosno trima područjima u kojima češki gradovi zaostaju za sličnim gradovima u EU-u. Naime, u tim je trima područjima čak i udaljenost najuspješnijeg češkog grada od graničnog broja bodova lošija od prosjeka EU-a.

Vrijeme je osnovni razlog koji uzrokuje razlike među češkim gradovima u lakoći pokretanja poslovanja i upisa u registar obveznika poreza na dobit obično traje od jednog do pet dana. Međutim, za upis u registar obveznika poreza na dodanu vrijednost (PDV) podnositelji zahtjeva mogu čekati od 10 dana u Olomouci i Ustiju nad Labemu do 18 dana u Pragu gdje je najveći broj zahtjeva. U svim je gradovima potrebno osam postupaka za pokretanja poslovanja; među državama članicama EU-a samo je u Njemačkoj potrebno više postupaka (devet).

Za ishođenje dozvola za gradnju potrebno je 20 ili 21 postupak, ovisno o gradu s dodatnim postupkom odnosno informativnim sastankom koji investitori uobičajeno zahtijevaju od općinskog odjela za okoliš radi pojašnjenja potencijalnih zahtjeva procjene utjecaja na

SLIKA 1.2 U Češkoj su najveće razlike u uspješnosti propisa zabilježene u dobivanju električne energije

Udaljenost od graničnog broja bodova (DTF) (0–100)

Izvor: baza podataka za *Doing Business*.

Napomena: Udaljenost od graničnog broja bodova pokazuje koliko je grad udaljen od najboljih rezultata drugih gospodarstava prema svakom pokazatelju iz izvješća *Doing Business*. Rezultat je normaliziran na raspon od 0 do 100, pri čemu 100 predstavlja granični broj bodova za najbolje prakse (što veći rezultat, to bolje). Prosječni rezultati za Češku temelje se na podacima za sedam gradova mjerenih u toj zemlji. Prosječni rezultati za EU temelje se na podacima za 28 država članica EU-a na razini pojedinačnih gospodarstava.

okoliš. Broj odobrenja koji su u Češkoj potrebni prije početka gradnje iznosi u prosjeku 13, što je najviše među državama članicama EU-a. To uzrokuje znatna kašnjenja. U Olomoucu, gdje je postupak najsporiji, ishođenje dozvola za gradnju traje devet mjeseci. Postupak je brži u Brnu, zahvaljujući efikasnijoj komunikaciji između općine i poduzetnika, bržoj obradi zahtjeva za ishođenje dozvole za zoniranje te za dovršenje potrebnih odobrenja prije gradnje. Dodatno, komunalnim društvima u Brnu treba manje vremena za identificiranje potencijalne priključne točke zato što ima infrastrukturne mape s aktualnijim podacima nego u ostalim gradovima.

Rješavanje trgovačkih sporova najkraće traje u Pragu, no i tamo traje više od 22 mjeseca – duže od prosjeka Europske unije. U Brnu isti postupak je dulji za pet mjeseci. Među državama članicama EU-a, samo je u Ujedinjenom Kraljevstvu trošak rješavanja trgovačkih sporova viši od troška u češkim gradovima.

U području uknjižbe prava vlasništva češki gradovi zabilježili su slične rezultate te je svima udaljenost od graničnog broja bodova viša od prosjeka EU-a. Rezultati se razlikuju samo u trajanju postupka, što

uglavnom ovisi o efikasnosti lokalnoga katastarskog ureda: vrijeme potrebno za prijenos vlasništva kao u studiji slučaja Doing Business u rasponu je od 23,5 dana (u Ostravi) do 27,5 dana (u Plzenu i Pragu).

Koje su razlike na subnacionalnoj razini u Portugalu?

Ukupno gledano, u pet mjenjenih regulatornih područja Ponta Delgada i Evora predvode osam gradova mjenjenih u Portugalu, dok su Braga i Faro na začelju. Međutim, razlike u ukupnim rezultatima manje su izražene u Portugalu, nego u ostalim trima državama članicama, što upućuje na relativno dosljednu provedbu propisa u cijeloj zemlji. Naime, ukupna udaljenost od graničnog broja bodova između Ponte Delgade i Brage razlikuje se za samo 1,81 bod (tablica 1.3.)

Neovisno o tome, razlike ipak postoje te nijedan grad nije najbolji u svih pet područja. Porto je najuspješniji u ishođenju dozvola za gradnju, ali je bliže začelju u uknjižbi prava vlasništva i rješavanju trgovačkih sporova. Coimbra predvodi u dobivanju električne energije i rješavanju trgovačkih sporova, ali zaostaje u ishođenju dozvola za gradnju. Faro je, uz Funchal i Pontu Delgadu, najbolji u uknjižbi prava

vlasništva, ali je posljednji u dobivanju električne energije.

Rezultati portugalskih gradova najviše se razlikuju u dobivanju električne energije i ishođenju dozvola za gradnju (slika 1.3.). U tim dvama područjima neki su gradovi bolji od prosjeka EU-a, dok drugi zaostaju. Međutim, u područjima pokretanja poslovanja, rješavanja trgovačkih sporova i uknjižbe prava vlasništva rezultati svih osam gradova viši su od prosjeka EU-a.

Razlike u rezultatima za ishođenje dozvola za gradnju uglavnom su odraz vremena potrebnog za dobivanje potvrda za gradnju i početak rada industrijskog skladišta. Dok u Portu taj postupak traje nešto više od pet mjeseci, u Coimbri traje gotovo devet mjeseci. Razlog dugotrajnijem postupku u Coimbri je sporija obrada predmeta u općinskim uredima: u Coimbri odobravanje arhitektonskih projekata može trajati do šest mjeseci. Kašnjenja su povezana sa složenijim lokalnim propisima za dobivanje dozvola (prostornim planovima), za što je potrebno uložiti dodatne napore kako bi se uskladili s nacionalnim propisima o gradnji. Međutim, ona su i posljedica neefikasnosti općina.

TABLICA 1.3 Razlike u ukupnom rezultatu u Portugalu su minimalne - manje od dva boda između najviše i najmanje rangiranih gradova

Grad	Stanovništvo	Ukupni rang (1-8) ^a		Prosječni DTF rezultat (0-100) ^a		Pokretanje poslovanja		Ishođenje dozvola za gradnju		Dobivanje električne energije		Uknjižba prava vlasništva		Rješavanje trgovačkih sporova	
		Rang (1-8)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-8)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-8)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-8)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-8)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-8)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-8)	DTF rezultat (0-100)
Ponta Delgada	68.352	1	80,37	1	90,88	2	73,59	3	85,12	1	79,43	4	72,82		
Evora	56.596	2	80,20	1	90,88	3	73,53	5	84,19	5	79,19	3	73,23		
Funchal	104.813	3	80,18	1	90,88	6	72,83	4	84,96	1	79,43	4	72,82		
Coimbra	134.348	4	79,59	1	90,88	8	65,93	1	87,49	6	79,07	1	74,60		
Porto	948.613	5	79,51	1	90,88	1	74,04	6	82,71	7	78,59	7	71,32		
Lisabon	1.842.352	6	79,34	1	90,88	5	73,10	2	86,45	8	78,35	8	67,91		
Faro	61.073	7	78,97	1	90,88	4	73,42	8	78,83	1	79,43	6	72,28		
Braga	181.182	8	78,56	1	90,88	7	66,58	7	82,27	4	79,31	2	73,78		

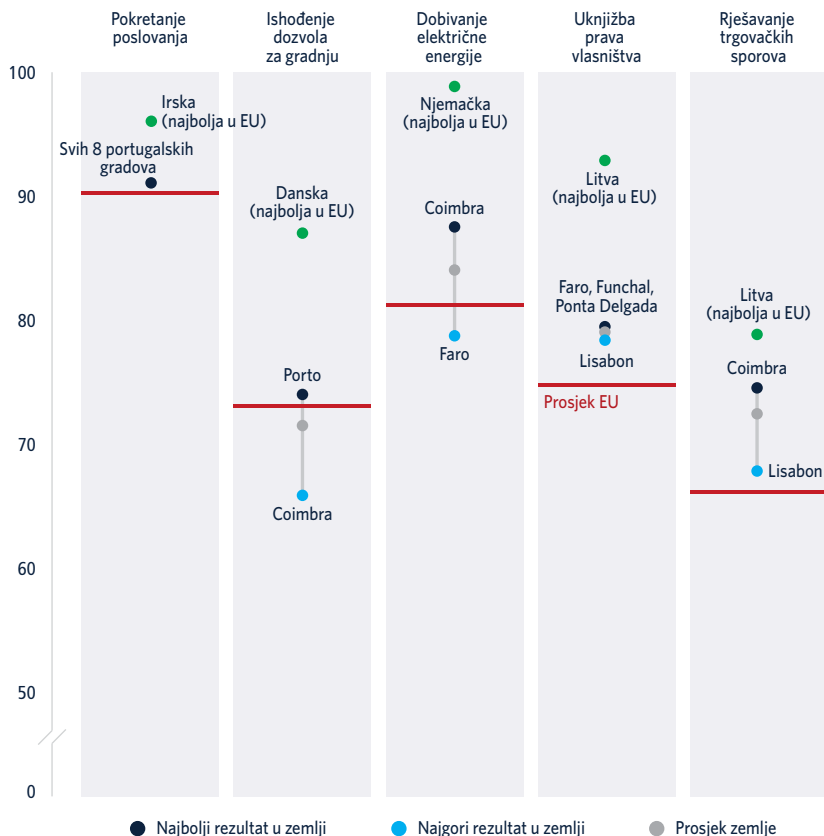
Izvor: baza podataka za Doing Business. Za podatke o stanovništvu: Eurostat za sve gradove osim Evore (Statistički ured Portugala)

Napomena: Udaljenost od graničnog broja bodova (DTF) pokazuje koliko je grad udaljen od najboljih rezultata drugih gospodarstava prema svakom pokazatelju iz izvješća Doing Business. Rezultat je normaliziran na raspon od 0 do 100, pri čemu 100 predstavlja granični broj bodova za najbolje prakse (što veći rezultat, to bolje). Za više pojedinosti vidjeti poglavlje „O izvješću Doing Business i Doing Business u Europskoj uniji 2018.: Hrvatska, Češka, Portugal i Slovačka.“ Podaci za Lisabon revidirani su od objave izvješća Doing Business 2018. Potpuni skup podataka nalazi se na web-stranici Doing Business na <http://www.doingbusiness.org>.

a. Na temelju udaljenosti od graničnog broja bodova za svaki od osam gradova u pet regulatornih područja uključenih u tablicu.

SLIKA 1.3 U Portugalu su najveće razlike u uspješnosti propisa zabilježene u dobivanju električne energije i ishođenju dozvola za gradnju

Udaljenost od graničnog broja bodova (DTF) (0–100)

Izvor: baza podataka za *Doing Business*.

Napomena: Udaljenost od graničnog broja bodova pokazuje koliko je grad udaljen od najboljih rezultata drugih gospodarstava prema svakom pokazatelju iz izvješća *Doing Business*. Rezultat je normaliziran na raspon od 0 do 100, pri čemu 100 predstavlja granični broj bodova za najbolje prakse (što veći rezultat, to bolje). Prosječni rezultati za Portugal temelje se na podacima za osam gradova mjerenih u toj zemlji. Prosječni rezultati za EU temelje se na podacima za 28 država članica EU-a na razini pojedinačnih gospodarstava.

Postupak dobivanja električne energije najviše je pojednostavnjen u Coimbri i Pontu Delgadi. Ondje klijenti moraju obaviti četiri postupka, umjesto šest kao u Bragi, Faru i Portu. U Coimbri je lokalna podružnica komunalnog društva uvela sustav georeferenciranja kojim je ukinuta potreba za posjetom lokaciji kako bi se odredio trošak priključka. U Pontu Delgadi klijenti ne moraju ishoditi potvrdu o uporabljivosti električne instalacije građevine; umjesto toga mogu dostaviti izjavu o odgovornosti koju je potpisao njihov tehničar.

U Funchalu postupak dobivanja novog priključka traje najkraće (50 dana).

Komunalno društvo relativno brzo pregledava zahtjeve. Klijenti mogu jednostavno dostaviti obavijest da je električna instalacija izvedena te ne moraju osigurati pregled električne instalacije koji obavlja specijalizirana treća strana, kao što je to potrebno u kontinentalnom dijelu Portugala.

Među portugalskim gradovima, Coimbra i Braga najbrži su u rješavanju trgovačkih sporova, zahvaljujući manjim kašnjenjima sudova u imenovanju vještaka, ishođenju i komentiranju njihovih nalaza i mišljenja te određivanju datuma ročišta. Lisabon i Porto posebni su slučajevi s velikim gradskim područjima koji zajedno obuhvaćaju

više od polovice portugalskog stanovništva. Pred sudovima u tim gradovima vodi se velik broj predmeta, od kojih su brojni složeni trgovački predmeti za čije je rješavanje potrebno više vremena. Ukupno se Portugal ističe zbog niskih troškova ovrhe koje treba platiti unaprijed: za pokretanje ovršnog postupka vjerovnik treba unaprijed platiti samo 0,5 % iznosa tražbine (manje od 200,00 EUR kako je izračunato za studiju slučaja u *Doing Business*).

Od pet mjerenih regulatornih postupaka u Portugalu su najstandardiziraniji uknjižba prava vlasništva i pokretanje poslovanja. U svih osam gradova za uknjižbu prava vlasništva potreban je samo jedan postupak te je, stoga, Portugal jedna od samo četiri zemlje u svijetu u kojima je potrebna tek jedna interakcija. U Faru, Funchalu i Pontu Delgadi taj se postupak može obaviti unutar nekoliko sati dolaskom podnositelja zahtjeva u lokalni ured Casa Pronta. U drugim gradovima termin se najčešće mora unaprijed dogovoriti telefonski, a čeka se osam dana, kao u Portu, ili deset dana, kao u Lisabonu.

Portugal ima i najmoderniju jedinstvenu pristupnu točku i elektroničku platformu za pokretanje poslovanja (vidjeti okvir 1.3. niže). Unutar jednog ili dva sata poduzetnik na jednom mjestu može registrirati trgovačko društvo i obaviti registraciju poreza, socijalnog osiguranja te zaposlenika. Sve se informacije automatski razmjenjuju između uključenih tijela javne vlasti. Registracija poduzeća se zaista može obaviti na licu mjesta, iako je u Lisabonu i Portu potrebno unaprijed dogovoriti termin.

Koje su razlike na subnacionalnoj razini u Slovačkoj?

Slovačkim poduzetnicima važno je gdje će osnovati svoje poduzeće zbog regulatornih prepreka koje mogu očekivati. Pokretanje poslovanja jednostavnije je u Prešovu ili Žilini gdje je za dobivanje obrasca za prijavu neplaćenih poreza i upis u registar obveznika PDV-a potrebno osam dana, tjedan manje nego u Bratislavi. Ishođenje dozvola za gradnju

efikasnije je u Prešovu, uglavnom zahvaljujući jednostavnijem postupku dobivanja lokacijske i građevinske dozvole te kraćem vremenu čekanja za priključenje na vodovod i kanalizaciju. Žilina predvodi u području dobivanja električne energije zbog svojeg bržeg i jeftinijeg postupka priključenja. Trnava se ističe u području uknjižbe prava vlasništva, za što je potrebno manje od tjedan dana – triput brže nego u Bratislavi ili Prešovu. Okružni sud u Košicama uspješniji je od drugih sudova zahvaljujući kraćim postupcima i vremenu donošenja presude.

Bratislava zaostaje za većinom manjih slovačkih gradova u većini mjerenih područja (tablica 1.4.). Taj se rezultat djelomično može pripisati većom potražnjom za poslovnim uslugama u glavnom gradu. Kao primjer, Bratislava bilježi više novih zahtjeva za osnivanje poduzeća ili izmjene u registru nego ostala četiri slovačka grada zajedno.⁹ Međutim, neki su gradovi bolji u upravljanju većim brojem zahtjeva. Prag ima najviši rang u usporedbi sa sedam čeških gradova, što je dokaz efikasnog rješavanja visoke potražnje za poslovnim uslugama.

Rezultati slovačkih gradova u pogledu uspješnosti propisa najviše se razlikuju u područjima dobivanja električne energije i ishođenja dozvola za gradnju (slika 1.4.). To ne bi trebalo biti iznenađujuće

jer u različitim dijelovima zemlje posluju različita komunalna društva, a brojni zahtjevi za izdavanje dozvola za gradnju u nadležnosti su općina. Detalji tih razlika u rezultatima korisni su za potrebe kreiranja javnih politika jer upućuju na područja u kojima su poboljšanja moguća bez većih izmjena zakonodavstva.

Na primjer, udaljenost od graničnog broja bodova za dobivanje električne energije razlikuje se za više od osam bodova između gradova s najvišim i najnižim rangom. Žilina je zabilježila bolji rezultat (88,41) od Austrije tako da je njezin rang među deset najuspješnijih država članica EU-a. S druge strane, rezultati Trnave lošiji su od prosjeka EU-a. Ta je razlika uglavnom posljedica različitih internih postupaka društava za distribuciju električne energije i različite raspoloživosti kapaciteta za priključenje novih građevina. U Košicama, Prešovu i Žilini, u kojima bi se skladište sličnih karakteristika kao skladište iz studije slučaja *Doing Business* najvjerojatnije priključilo na niskonaponsku mrežu, vrijeme čekanja je kraće i postupak je jeftiniji. Za razliku od toga, u Bratislavi i Trnavi skladište bi se najvjerojatnije priključilo na srednjenaponsku mrežu, za što je potrebno postaviti privatnu trafostanicu uz trošak od oko 28.000,00 EUR. Dok je za dobivanje električne energije u Žilini potrebno 56 dana uz trošak od 55,2 % dohotka po glavi stanovnika, u Bratislavi

i Trnavi potrebno je mjesec dana više uz četiri puta veće troškove.

Udaljenost od graničnog broja bodova za ishođenje dozvola za gradnju otkriva gotovo jednake razlike. Žilina, s rezultatom manjim od 58,00 jednako je loša kao gospodarstva koje zauzimaju rang na dnu 20og percentila na globalnoj razini, ispod razine svih država članica EU-a, dok je Prešov bolji od svih čeških i hrvatskih gradova (osim Varaždina). Razlika uglavnom proizlazi iz različite efikasnosti odjela za graditeljstvo pri izdavanju dozvola za gradnju te lokalnih katastarskih ureda pri upisu novih građevina. Za dobivanje lokacijske i građevinske dozvole za jednostavno skladište u Prešovu je potrebno 120 dana, u Košicama 135, ali u Bratislavi 170.

Čak ni slovački gradovi s najboljim rezultatima u ishođenju dozvola za gradnju nisu ni blizu prosjeku EU-a. Taj je postupak u prosjeku znatno teži u Slovačkoj nego u većini drugih država članica EU-a, uglavnom zbog dugog vremena čekanja za dobivanje potrebnih dozvola. Čak i u Prešovu, gradu s najbržim postupkom izdavanja dozvola među pet mjerenih gradova, poduzetnik treba čekati dva i pol mjeseca dulje od prosjeka EU-a te šest mjeseci dulje nego u državama članicama EU-a s najbržim postupcima (Danskoj i Finskoj).

TABLICA 1.4 Osim Bratislave, svi gradovi u Slovačkoj imaju najviši rezultat u barem jednom području

Grad	Stanovništvo	Ukupni rang (1-5) ^a		Prosječni DTF rezultat (0-100) ^a		Pokretanje poslovanja		Ishođenje dozvola za gradnju		Dobivanje električne energije		Uknjižba prava vlasništva		Rješavanje trgovačkih sporova	
		Rang (1-5)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-5)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-5)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-5)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-5)	DTF rezultat (0-100)	Rang (1-5)	DTF rezultat (0-100)		
Prešov	89.618	1	78,78	1	84,73	1	62,91	2	86,27	4	90,17	2	69,81		
Košice	239.141	2	78,19	4	83,72	3	60,74	3	85,29	2	91,24	1	69,95		
Žilina	81.041	3	77,82	1	84,73	5	57,90	1	88,41	3	91,00	4	67,08		
Trnava	65.536	4	76,96	3	83,98	2	61,39	5	80,07	1	91,48	3	67,90		
Bratislava	425.923	5	76,16	5	81,97	4	59,33	4	83,19	4	90,17	5	66,12		

Izvor: baza podataka za *Doing Business*.

Napomena: Udaljenost od graničnog broja bodova (DTF) pokazuje koliko je grad udaljen od najboljih rezultata drugih gospodarstava prema svakom pokazatelju iz izvješća *Doing Business*. Rezultat je normaliziran na raspon od 0 do 100, pri čemu 100 predstavlja granični broj bodova za najbolje prakse (što veći rezultat, to bolje). Za više pojedinosti vidjeti poglavlje „O izvješću *Doing Business* i *Doing Business u Europskoj uniji 2018.: Hrvatska, Češka, Portugal i Slovačka.*“ Podaci za Bratislavu revidirani su od objave izvješća *Doing Business 2018*. Potpuni skup podataka nalazi se na web-stranici *Doing Business* na <http://www.doingbusiness.org>.

a. Na temelju udaljenosti od graničnog broja bodova za svaki od pet gradova u pet regulatornih područja uključenih u tablicu.

SLIKA 1.4 U Slovačkoj su najveće razlike u uspješnosti propisa zabilježene u dobivanju električne energije i ishođenju dozvola za gradnju

Udaljenost od graničnog broja bodova (DTF) (0–100)

Izvor: baza podataka za *Doing Business*.

Napomena: Udaljenost od graničnog broja bodova pokazuje koliko je grad udaljen od najboljih rezultata drugih gospodarstava prema svakom pokazatelju iz izvješća *Doing Business*. Rezultat je normaliziran na raspon od 0 do 100, pri čemu 100 predstavlja granični broj bodova za najbolje prakse (što veći rezultat, to bolje). Prosječni rezultati za Slovačku temelje se na podacima za pet gradova mjerenih u toj zemlji. Prosječni rezultati za EU temelje se na podacima za 28 država članica EU-a na razini pojedinačnih gospodarstava.

Međutim, svi su slovački gradovi, osim Trnave, bolji od prosjeka EU-a u području dobivanja električne energije te svih pet bilježe bolje rezultate od prosjeka EU-a u područjima uknjižbe prava vlasništva i rješavanja trgovačkih sporova. Svi gradovi ostvaruju koristi od niskih troškova uknjižbe prijenosa prava vlasništva u Slovačkoj, koji su najniži u EU-u i za studiju slučaja *Doing Business* iznose 272,00 EUR, te od dobrih rezultata u pogledu kvalitete upravljanja zemljištem jer je svako privatno zemljište službeno upisano i propisno prikazano na karti. U svijetu je samo u petini gospodarstava cjelokupno privatno zemljište obuhvaćeno i u zemljišnim knjigama i u katastru. U području rješavanja trgovačkih

sporova svih se pet gradova ističe po niskim troškovima ovrhe koji se plaćaju unaprijed i visokim rezultatima indeksa kvalitete sudskih postupaka; rezultati su za više od dva boda viši od prosjeka EU-a.

KOJI SU SLJEDEĆI KORACI?

Razvoj povoljnog poslovnog okruženja, koje omogućuje stvaranje i rast poduzeća, u fokusu je svih četiriju država članica EU-a koje su obuhvaćene mjerenjima u ovoj studiji. Slovačka i Hrvatska su među pet država članica Europske unije koje su ostvarile najveći napredak u smanjivanju zaostataka za najboljim svjetskim

praksama u pravnom uređenju poslovanja u posljednjih 14 godina (slika 1.5.). I obje zemlje, Portugal i Češka su nadmašile prosjek EU-a u pogledu jednostavnosti poslovanja. Međutim, izazovi ostaju za sve četiri zemlje.

Nalazi ove studije kreatorima politika na različitim razinama, odnosno europskoj, nacionalnoj i lokalnoj, služe kao dokaz za donošenje strateških odluka u promicanju boljeg regulatornog okruženja za razvoj i rast. Ukidanjem nepotrebne birokracije i poboljšanjem učinkovitosti upravnih postupaka može se smanjiti trošak poslovanja lokalnih poduzeća te poboljšati njihova efikasnost i sposobnost natjecanja u drugim zemljama.

Na temelju pregleda regulatornog okruženja u Hrvatskoj, Češkoj, Portugalu i Slovačkoj u ovom se izvješću upućuje na moguća poboljšanja (vidjeti tablicu 1A.1 na kraju ovog Pregleda). Neke se preporuke primjenjuju na sve četiri zemlje, a druge samo na jednu ili dvije. Neka se poboljšanja mogu ostvariti preuzimanjem najboljih praksi iz EU-a ili svijeta, a druga promatranjem primjera unutar zemlje.

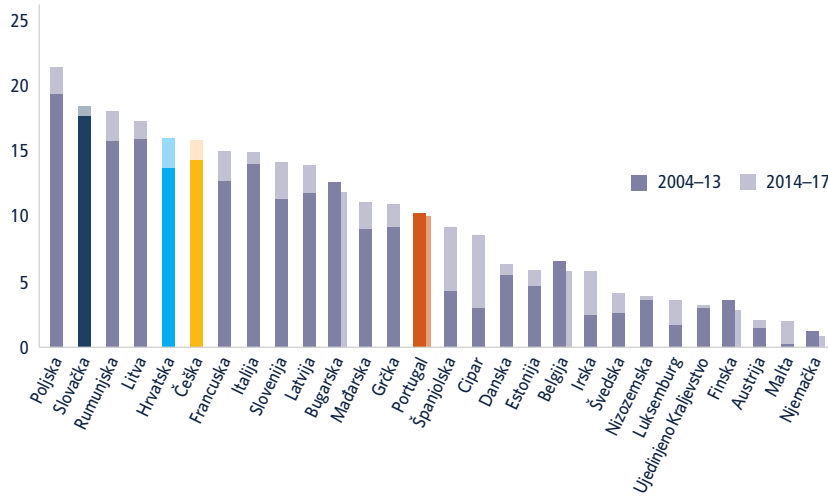
Naime, učinkovit napredak može se ostvariti razmjenom informacija i iskustava među gradovima, omogućujući gradovima s lošijim rezultatima da uče od uspješnijih gradova. Preuzimanjem efikasnijih postupaka iz drugih gradova unutar iste zemlje može se znatno poboljšati efikasnost bez potrebe za većim izmjenama zakonodavstva. Iskustvo drugih država članica koje su ostvarile koristi od sličnih regulatornih analiza na subnacionalnoj razini pokazuje da se ta poboljšanja mogu uvesti relativno brzo, uključujući u okviru programa kohezijske politike EU-a (okvir 1.2.).¹⁰

Kako poboljšati poslovanje u Hrvatskoj?

Hrvatska je znatan napredak ostvarila u približavanju najboljim praksama u svijetu u pogledu poslovnih propisa. Međutim, regulatorno opterećenje za trgovačka društva moglo bi se dodatno smanjiti te bi se regulatorni postupci mogli uskladiti

SLIKA 1.5 Slovačka i Hrvatska su među pet država članica Europske unije koje su ostvarile najveći napredak u smanjivanju zaostataka za najboljim svjetskim praksama u pravnom uređenju poslovanja

Napredak u udaljenosti od graničnog broja bodova (DTF)

Izvor: baza podataka za *Doing Business*.

Napomena: Udaljenost od graničnog broja bodova pokazuje koliko je gospodarstvo udaljeno od najboljih rezultata postignutih od strane drugih gospodarstava prema svakom pokazatelju iz izvješća *Doing Business*. Viši rezultati upućuju na veću efikasnost i kvalitetu propisa. Okomiti stupci na slici prikazuju samo razinu poboljšanja, ali ne i ukupnu udaljenost od graničnog broja bodova. Zbog znatnih promjena u metodologiji *Doing Business* u razdoblju od 2013. do 2014. poboljšanja se mjere u dva zasebna razdoblja, od 2004. do 2013. i od 2014. do 2017. Skup podataka nepotpun je za Cipar, koji je u uzorak *Doing Business* uključen 2008., i za Maltu, koja je uključena 2013.

s dobrim praksama utvrđenima u drugim državama članicama EU-a.

Kako bi se olakšalo pokretanje poslovanja ili prijenos prava vlasništva, Hrvatska bi mogla slijediti primjer Portugala te ukinuti obvezno korištenje javnih bilježnika za trgovačka društva koja koriste standardne dokumente ili isprave o osnivanju. Time bi se poduzetnicima omogućile znatne uštede jer danas za pokretanje poslovanja plaćaju troškove u iznosu od 7,3 % dohotka po glavi stanovnika, što je više nego dvostruko više od prosjeka EU-a od 3,4 %. Uz to, Hrvatska bi dugoročno mogla olakšati pokretanje poslovanja objedinjavanjem svih elektroničkih platformi koje se koriste za različite korake u jedinstveni sustav registracije poduzeća putem interneta.

Kako bi poboljšala ishođenje dozvola za gradnju, Hrvatska bi mogla uvesti sustav inspekcije na temelju rizika te sustav obveznog osiguranja za sudionike u gradnji. Mogla bi objediniti i potvrde potrebne prije početka gradnje uvođenjem jedinstvenog mehanizma. Također bi mogla razmotriti

sniženje pristojbi za razvoj infrastrukture raspodjelom troškova razvoja na širu bazu postojećih i potencijalnih investitora, kao što je to učinio Novi Zeland.

Kako bi povećala pouzdanost opskrbe električnom energijom u cijeloj zemlji, Hrvatska bi od komunalnih društava mogla zatražiti da kupcima nadoknade štetu ili plate kaznu kad prekidi u opskrbi premaše određenu granicu. Uz to, dobivanje električne energije moglo bi se olakšati uvođenjem sustava informacijske tehnologije koja bi poduzetnicima omogućila podnošenje projekata putem interneta, praćenje zahtjeva i digitalizaciju dokumentacije. Lokalna podružnica nacionalnoga komunalnog poduzeća u Varaždinu nudi najnapredniji primjer u Hrvatskoj za korištenje tehnologije kako bi se olakšala interakcija s podnositeljima zahtjeva te organizirao posao u back officeu.

Kako bi skratila vrijeme obrade prijena vlasništva i pomogla pri prioritiziranju posla zemljišnoknjižnih odjela, Hrvatska bi mogla slijediti primjer Portugala i

Slovačke uvođenjem službenog ubrzanog postupka uz dodatnu naknadu. Hrvatska bi, također, mogla poboljšati kvalitetu upravljanja zemljištem uvođenjem jedinstvenog identifikacijskog broja za svaku nekretninu u zemljišnim knjigama i katastru te posebnog mehanizma za efikasno rješavanje zemljišnih sporova.

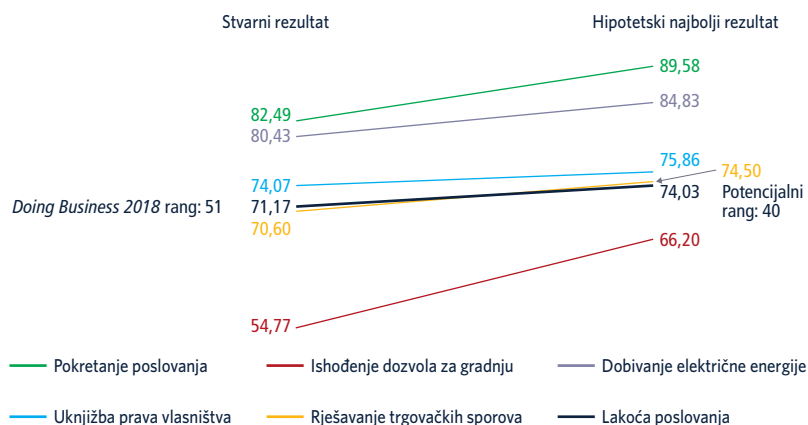
Rješavanje trgovačkih sporova također se može poboljšati. Uz ocjenjivanje efikasnosti sudova u cilju smanjenja zaostataka, Hrvatska bi mogla razmotriti poboljšanje postupka za sporove male vrijednosti te dodavanje „ubrzanih“ značajki, kao što su uvođenje manje formalnih pravila izvođenja dokaza i ograničenje broja vještaka koji mogu davati izjave u postupku.

Hrvatski gradovi mogli bi znatno povećati svoju konkurentnost preuzimanjem dobrih praksi koje se primjenjuju unutar zemlje. Budući da Zagreb predstavlja Hrvatsku u globalnom rangiranju *Doing Business*, poboljšanja u tom gradu odrazila bi se na rang zemlje. Ako bi Zagreb preuzeo najbolje prakse zabilježene u pet gradova u područjima pokretanja poslovanja, ishođenja dozvola za gradnju, dobivanja električne energije, uknjižbe prava vlasništva te rješavanja trgovačkih sporova, Hrvatska bi zauzela 40. mjesto u globalnom rangiranju 190 gospodarstava prema lakoći poslovanja, što je 11 mjesta više od njezina trenutačnog ranga prema izvješću *Doing Business 2018* (slika 1.6.).

Koje bi izmjene propisa u Zagrebu mogle pridonijeti poboljšanju ukupnog ranga Hrvatske? Učeci na primjeru Varaždina kako skratiti vrijeme i smanjiti troškove potrebne za ishođenje dozvola za gradnju, Hrvatska bi svoju udaljenost od graničnog broja bodova poboljšala za više od 11 bodova i svoj rang za gotovo 20 mjesta (sa 126. na 107.) te bi se našla ispred Španjolske. Učeci na primjeru Splita kako potaknuti široku primjenu usluga HITRO. HR za registraciju poduzeća, Hrvatska bi svoju udaljenost od graničnog broja bodova za pokretanje poslovanja poboljšala za više od 7 bodova, a svoj rang u tom području za 22 mjesta, odnosno s 87.

SLIKA 1.6 Ako bi se usvojile sve lokalne dobre prakse, Hrvatska bi skočila za 11 mjesta - na 40-to. mjesto na svjetskoj ljestvici lakoće poslovanja

Udaljenost od graničnog broja bodova (0–100)

Izvor: baza podataka za *Doing Business*.

Napomena: Za stvarnu udaljenost od graničnog broja bodova Hrvatsku predstavlja Zagreb. Hipotetski najbolji rezultat za pet regulatornih područja temelji se na najboljim rezultatima zabilježenima u pet gradova mjerenih u zemlji. Ti rezultati su korišteni zajedno s aktualnim rezultatima Zagreba za pet drugih regulatornih područja mjerenih u izvješću *Doing Business* (dobivanje kredita, zaštita manjinskih ulagatelja, plaćanje poreza, prekogranična trgovina i rješavanje insolventnosti) kako bi se izračunao hipotetski najbolji rezultat za cjelokupnu lakoću poslovanja i odgovarajući rang na globalnoj ljestvici. Udaljenost od graničnog broja bodova pokazuje koliko je grad u prosjeku udaljen od najboljih rezultata drugih gospodarstava prema svakom pokazatelju iz izvješća *Doing Business*. Rezultat je normaliziran na raspon od 0 do 100, pri čemu 100 predstavlja granični broj bodova za najbolje prakse (što veći rezultat, to bolje).

na 65. Slično tome, učeći kako postupak priključenja na elektroenergetsku mrežu učiniti efikasnim kao u Osijeku, opskrbu električnom energijom pouzdanom kao u Varaždinu, Rijeci ili Splitu, udaljenost Hrvatske od graničnog broja bodova za dobivanje električne energije poboljšala bi se za više od četiri boda. U području rješavanja trgovačkih sporova primjenom najboljih praksi zabilježenih u svih pet gradova u pogledu vremena, troška i kvalitete, udaljenost zemlje od graničnog broja bodova poboljšala bi se za gotovo 4 boda te bi Hrvatska mogla skočiti za 12 mjesta, s 23. na 11. rang.

Kako poboljšati poslovanje u Češkoj?

Od četiri države članice, Češka je jedina u kojoj glavni grad vodi u ukupnom rezultatu u odnosu na sve druge gradove obuhvaćene istraživanjem u svih pet mjerenih područja. Dok za Prag ukupna udaljenost od graničnog broja bodova za tih pet područja nadilazi prosjek Europske unije, ostalih šest gradova obuhvaćenih istraživanjem zaostaju za tim prosjekom.

Ostali gradovi u Češkoj mogli bi znatno poboljšati svoju konkurentnost preuzimanjem dobrih praksi koje se već primjenjuju u Pragu.

Dobro mjesto za početi je područje dobivanja električne energije: Prag ima jedan od najefikasnijih postupaka priključenja u EU i u svijetu. Dobivanje novog priključka u glavnom gradu traje samo dva mjeseca, što je četvrtina vremena potrebnog u Usti i Labemu uz trošak od 25,9 % od dohotka po glavi stanovnika, odnosno manje od desetine troška u Ostravi. Slično tome, češki gradovi bi se mogli ugledati u efikasnost pravosuđa u Pragu koji ima najbolji rezultat u rješavanju trgovačkih sporova usprkos većem opsegu posla. Aktivno upravljanje sudskim predmetima, što uključuje utvrđenje realnijih rokova za ključne sudske radnje, pridonosi pravovremenom rješavanju predmeta i izbjegavanju korištenja odgoda.

Prag nije jedini češki grad od kojeg se može učiti o kvaliteti i efikasnosti propisa. Dobar je primjer i Brno, drugi najveći grad

u zemlji. Kroz efikasniju komunikaciju s investitorima i drugim dionicima kao i kroz ažurirane infrastrukturne mape za identificiranje priključnih točaka za postrojenja, u Brnu je ishođenje dozvola za gradnju lakše i brže nego u ostalim gradovima u Češkoj koji su obuhvaćeni ovim istraživanjem. Izvođači radova u Brnu postupak ishođenja dozvola mogu dovršiti šest tjedana brže nego u Olomoucu, koji nema te mogućnosti.

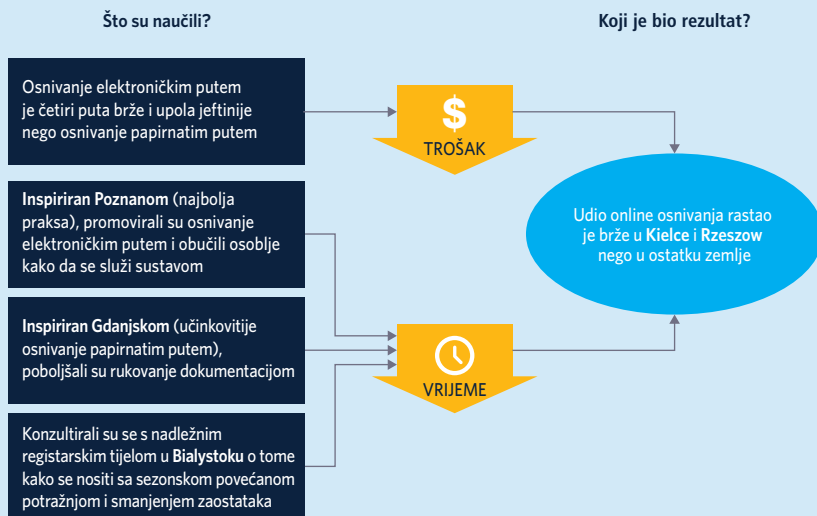
Iako Češka već primjenjuje brojne dobre prakse, kako je zabilježeno u ovom izvješću, i dalje se može poboljšati u većini mjerenih područja kako bi dosegla najuspješnije zemlje u EU-u. Kako bi ubrzala postupak pokretanja poslovanja, Češka bi primjerice mogla slijediti primjer Hrvatske ili Portugala, u kojima se upis u registar obveznika PDV-a obavlja putem jednostavne obavijesti. U srednjoročnom razdoblju mogla bi razmotriti objedinjavanje upisa u registre obveznika PDV-a i poreza na dobit s početnom registracijom trgovačkog društva na sudu, kao što je to već učinila Mađarska. Češka bi ishođenje dozvola za gradnju mogla ubrzati i pojednostavniti objedinjavanjem potvrda potrebnih prije početka gradnje u jedinstveni mehanizam. Dugoročno bi mogla povećati efikasnost uvođenjem elektroničke jedinstvene kontaktne točke putem koje sve agencije zahtjeve za izdavanje dozvola pregledavaju putem interneta.

Kako bi olakšala dobivanje električne energije u slučajevima u kojima su potrebni složeniji priključci, kao što je priključak na sredjenaponsku mrežu, Češka bi mogla pojednostavniti postupak dobivanja potrebnih općinskih dozvola. U tu bi se svrhu zemlja mogla ugledati u Litvu, gdje podnositelji zahtjeva općini dostavljaju jedinstveni objedinjeni obrazac, a ona zatim u njihovo ime prikuplja potvrde različitih odjela. Kako bi olakšala uknjižbu prava vlasništva, Češka bi mogla razmotriti uvođenje mogućnosti ubrzanog postupka prijenosa vlasništva. Trenutačno postupak uknjižbe prava vlasništva kasni zbog 20-dnevnog razdoblja koje započinje po primitku zahtjeva, a

OKVIR 1.2 Kako je međusobno učenje funkcioniralo u drugim državama članicama EU-a?

U okviru inicijative Europske komisije za „regije koje zaostaju“ u Poljskoj pokrenute u lipnju 2015. uloženi su naponi kako bi se utvrdila i uklonila ograničenja za rast u manje razvijenim regijama. Na temelju rezultata procjene *Doing Business* na subnacionalnoj razini, istaknulo se pitanje razlika u efikasnosti registracije poduzeća. U suradnji s Europskom komisijom i Svjetskom bankom poljska vlada osmislila je akcijski plan kako bi dvama gradovima s najlošijim rezultatima pomogla da usvoje prakse najuspješnijih gradova i postupak registracije učine efikasnijim (vidjeti sliku). Nadahnuti primjerom Poznana, grada u kojem se sustav za registraciju poduzeća putem interneta najviše upotrebljava, Kielce i Rzeszow pokrenuli su promotivnu kampanju za podizanje

Što su poljski gradovi s najmanje efikasnom registracijom poduzeća naučili od gradova s boljim praksama?

Izvor: baza podataka za *Doing Business*.

Slično tome, poseban program kohezijske politike usmjeren je na reformu sudstva u Italiji, gdje su razlike u rezultatima sudova nevjerojatne, pri čemu regije koje zaostaju bilježe najlošije rezultate. Trgovački sporovi pred talijanskim sudovima mogu trajati od malo više od dvije godine u Torinu do pet i pol godina u Bariju.^b

a. World Bank, *Poland Catching-Up Regions* (Washington, DC: Svjetska banka, 2017.).

b. Svjetska banka, *Doing Business u Italiji 2013.* (Washington, DC: Svjetska banka, 2013.).

tijekom kojeg razdoblja se ništa ne može učiniti sa zahtjevom niti se može izvršiti bilo kakva uknjižba.

Kako poboljšati poslovanje u Portugalu?

Portugal je posljednjih godina uložio nevjerojatne napore u reformu propisa - zemlja je implementirala više od 1000 mjera u svrhu pojednostavnjenja administrativnih postupaka i uvela sustav e-vlada između 2006. i 2011. godine pod uspješnim SIMPLEX programom (vidjeti okvir 1.3.).¹¹ Uz to, zemlja ima vrhunske sustave za pokretanje poslovanja i uknjižbu prava

vlasništva. Međutim, subnacionalne razlike u rezultatima u područjima ishođenja dozvola za gradnju, dobivanja električne energije i rješavanja trgovačkih sporova upućuju na to da bi gradovi mogli znatno povećati svoju konkurentnost primjenom dobrih praksi u cijeloj zemlji.

Budući da Lisabon predstavlja Portugal u globalnom mjerenju *Doing Business*, poboljšanja u tom gradu odrazila bi se na udaljenost zemlje od graničnog broja bodova i njegov rang. Ako bi Lisabon usvojio sve dobre prakse koje se već primjenjuju u osam mjerenih gradova,

svijesti o tom sustavu te su obučili zaposlenike sudskog registra o njegovoj upotrebi.

Kako bi poboljšali obradu papirnatih zahtjeva, Kielce i Rzeszow su učili od Gdanjska, gdje se zahtjevi obrađuju 40 % brže zahvaljujući efikasnijim internim postupcima. Kako bi riješili zaostale neriješene zahtjeve i prilagodili se sezonskom rastu potražnje, ta su se dva grada savetovala sa sucima sudskog registra u Bialystoku koji su im pružili savjete o sustavima nagrađivanja zaposlenika prema učinku u cilju povećanja efikasnosti. Napori su se isplatili: udio zahtjeva za registraciju poduzeća podnesenih elektroničkim putem brže je rastao u tim gradovima nego u ostatku zemlje. Iako je broj zahtjeva vraćenih na ispravak u prosjeku u Poljskoj ostao stabilan, u Kielceu i Rzeszowu se smanjio.^a

Portugal bi se popeo na 25 mjesto u svjetskom poretku od 190 gospodarstava u lakoći poslovanja - četiri mjesta više nego što je njegov trenutni rang iz izvješća *Doing Business 2018.*, te bi se našao ispred Španjolske i Poljske (slika 1.7.). Rezultat Portugala u udaljenosti od graničnog broja bodova za rješavanje trgovačkih sporova bi se poboljšao za gotovo sedam bodova i za gotovo šest bodova u području dobivanja električne energije.

No potencijal za poboljšanje postoji i za druge gradove osim Lisabona. Portugalski gradovi bi mogli olakšati rješavanje

OKVIR 1.3 SIMPLEX: kombinacija inicijative e-vlada i inicijative smanjenja birokracije u Portugalu

Do 2006. za pokretanje poslovanja u Portugalu bilo je potrebno posjetiti nekoliko državnih ureda, obaviti 11 postupaka, ispuniti 20 obrazaca, čekati oko dva i pol mjeseca i uplatiti iznos koji odgovara 13,5 % dohotka po glavi stanovnika.^a Sve se to promijenilo 2006. kad je vlada pokrenula program SIMPLEX u cilju modernizacije javne uprave, smanjenja birokracije i sniženja troškova postupka. Taj je program posvuda prepoznat kao program koji je promijenio javni sektor i njegovo pružanje usluga te je pritom nagrađen međunarodnim priznanjima.^b

Jedna od prvih inicijativa bio je program *Empresa na Hora*, koji je omogućio registraciju trgovačkog društva na jednom mjestu. Programom je uveden prethodno odobreni društveni ugovor, kreirani su popisi prethodno odobrenih imena društava i uklonjene su zastarjele formalnosti kao što je registracija poslovnih knjiga društva. Danas se sve informacije koje pruži poduzetnik automatski razmjenjuju između uključenih državnih agencija, a poduzetnik može ishoditi porezni broj poduzeća, broj socijalnog osiguranja i registraciju društva u roku od jednog sata uz trošak od 360,00 EUR.

Zahvaljujući još jednoj ranijoj inicijativi iz 2007., programu *Casa Pronta*, korisnici mogu u okviru jednog postupka izvršiti prijenos vlasništva. Cjelokupni postupak dubinske analize, uključujući provjeru tereta na imovini, sada se obavlja u jednom prozoru, odnosno u jednom koraku. Slično tome, zahvaljujući inicijativi *Zero Licensing* vlasnik restorana u Lisabonu više ne mora platiti 11 posjeta u četiri različite agencije kako bi dobio dozvole za rad. Dovoljan je jedan podnesak putem jedinstvene elektroničke kontaktne točke.

Zajedno s pojednostavnjenjem uvedene su i elektroničke usluge. Međutim, elektronički portal za registraciju trgovačkog društva najprije je bio dostupan samo odvjetnicima i javnim bilježnicima koji su posjedovali digitalni certifikat. U 2009. pristup portalu omogućen je javnosti. Za pristup portalu i registraciju poduzeća iz svojeg vlastitog ureda poduzetnici danas mogu koristiti *cartão do cidadão* - identifikacijsku iskaznicu koja korisnicima omogućuje identifikaciju za korištenje javnih usluga putem interneta te elektroničko potpisivanje dokumenata. Uz to, uvođenjem online usluga više nije potrebno izdavati papirnate dokumente. Trgovačka društva imaju stalan pristup ažuriranim potvrdama na poslovnom portalu.

Za stvaranje javnog sektora koji je prilagođeniji zahtjevima javnosti bila je potrebna snažna politička volja. Jedan od ključnih čimbenika uspješnosti programa bila je činjenica da je bio pod izravnim vodstvom predsjednika vlade.^c Drugi važan čimbenik bilo je uključivanje službenika srednje razine tako da su oni mogli preuzeti odgovornost za reformu. Kako bi se osigurala stalna provedba, uspostavljena je mreža kontaktnih točaka za SIMPLEX s predstavnikom svakog ministarstva te se napredak kontrolirao svaka dva tjedna.

Deset godina nakon uvođenja prvih mjera programa SIMPLEX, program je ponovo pokrenut uz veću razinu suradnje. U programu SIMPLEX+ korisnici su pokretač ključnih mjera, a potiče ih se javnim savjetovanjima, promotivnim aktivnostima u cijeloj zemlji, blogovima i Facebook stranicom te dodjelom nagrada za najbolje ideje. Sve inicijative i njihov učinak javnost može pratiti na <http://www.simplex.pt>.

Program SIMPLEX+ iz 2016. uključivao je 255 mjera usmjerenih na smanjenje nepotrebnih postupka i uklanjanje potrebe za ispunjavanjem obrazaca, uključujući obrasce za prijavu poreza na dohodak. U 2017. porezno tijelo počelo je automatski izračunavati porez na dohodak za oko milijun poreznih obveznika. Porezni obveznici trebaju samo provjeriti odgovaraju li privremena rješenja stavljena na portal Ministarstva financija njihovoj stvarnoj situaciji. Zahvaljujući sporazumu o razmjeni podataka sklopljenom između tijela javne vlasti više nije potrebno podnositi informacije koje su javnoj upravi već dostupne.

Iako su uspješni, programi SIMPLEX kreirali su veću količinu transakcija zahvaljujući pojednostavnjenim postupcima. Kako bi osigurale održivost, agencije trebaju pažljivo procijeniti svoje resurse. Na primjer, u uredima programa *Casa Pronta* građani su mogli primiti usluge kad su došli. Sada su neki lokalni uredi zagušeni, kao što je slučaj u Lisabonu, te korisnici ponekad moraju termin ugovoriti 10 - 15 dana unaprijed. Zbog takvih čekanja djelomično se umanjuje svrha pojednostavnjenja propisa.

a. baza podataka za *Doing Business*.

b. OECD (Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj), *Making Life Easy for Citizens and Businesses in Portugal: Administrative Simplification and E-government* (Pariz: OECD, 2008.). Europska komisija programu je 2016. dodijelila Europsku nagradu za promicanje poduzetništva u kategoriji smanjenja birokracije.

c. Program SIMPLEX+ iz 2016. Prezentacija dostupna na: ww.simplex.gov.pt/app/files/8926586c0ad2c9a5e0cc2bd56e30987f.pdf

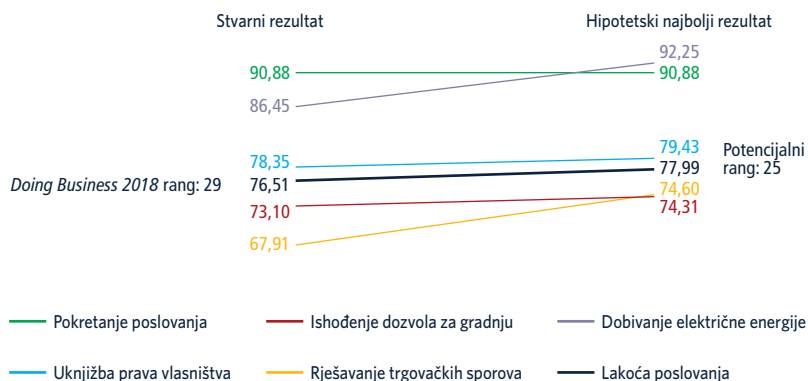
trgovačkih sporova sljedeći primjer Coimbre i Braga, koji imaju najbrže procese od svih mjerenih gradova. Coimbra i Braga imaju najmanja kašnjenja u imenovanju vještaka i dobivanju njihovih nalaza

i mišljenja te najkraća čekanja za datume ročišta. Coimbra također slijedi dobru praksu u postupku električnog priključenja koju bi mogli preuzeti i drugi gradovi: zahvaljujući upotrebi georeferencijskih

sustava, očevid više nije potreban za izradu procjene troškova priključenja. Dodatno, kontinentalni gradovi u Portugalu bi mogli slijediti primjer Funchala i Ponta Delgada u kojima je potvrda o uporabljivosti

SLIKA 1.7 Usvajanjem svih lokalnih dobrih praksi položaj Portugala na globalnoj ljestvici lakoće poslovanja skočio bi za četiri mjesta – na 25.

Udaljenost od graničnog broja bodova (0–100)

Izvor: baza podataka za *Doing Business*.

Napomena: Za stvarnu udaljenost od graničnog broja bodova Portugal predstavlja Lisabon. Hipotetski najbolji rezultat za pet regulatornih područja temelji se na najboljim rezultatima zabilježenima u osam gradova mjerenih u zemlji. Ti rezultati su korišteni zajedno s aktualnim rezultatima Lisabona za pet drugih regulatornih područja mjerenih u izvješću *Doing Business* (dobivanje kredita, zaštita manjinskih ulagatelja, plaćanje poreza, prekogranična trgovina i rješavanje insolventnosti) kako bi se izračunao hipotetski najbolji rezultat za cjelokupnu lakoću poslovanja i odgovarajući rang na globalnoj ljestvici. Udaljenost od graničnog broja bodova pokazuje koliko je grad u prosjeku udaljen od najboljih rezultata drugih gospodarstava prema svakom pokazatelju iz izvješća *Doing Business*. Rezultat je normaliziran na raspon od 0 do 100, pri čemu 100 predstavlja granični broj bodova za najbolje prakse (što veći rezultat, to bolje).

izvedene električne instalacije zamijenjena obaviješću kojom tehničari preuzimaju odgovornost. Kako bi olakšali ishođenje dozvola za gradnju, Portugalski gradovi bi mogli uvesti elektronički sustav dozvola i vodič kroz postupak sličan onome koji je usvojen u Portu. Također bi mogli uvesti pravilo pristanka šutnjom kako bi skratili vrijeme potrebno za dobivanje potvrde arhitektonskog projekta.

Druge države članice EU-a nude primjere načina dodatnog poboljšanja poslovnog okruženja. Kako bi pojednostavnio pokretanje poslovanja, Portugal bi mogao ukinuti obavijesti koje je potrebno dostaviti po sklapanju radnog odnosa slijedeći primjer Danske, u kojoj se pretpostavlja da je poduzetnik postao poslodavac kad prvi put prijavi isplatu plaća. Druga je mogućnost da se trgovačkim društvima omogućiti da informacije o ugovorima sa zaposlenicima dostave prilikom osnivanja, kao što je to slučaj u Španjolskoj putem internetske platforme CIRCE. Kako bi olakšala uknjižbu prava vlasništva, portugalska tijela mogla bi procijeniti izvedivost smanjenja troškova uknjižbe prava vlasništva. S troškom od 7,3 %, (što

uključuje porez na promet nekretninama u visini 6,5 % vrijednosti nekretnine) Portugal se nalazi među šest država članica EU-a s najvišim troškom uknjižbe prava vlasništva. Nadalje, Portugal bi mogao poboljšati pouzdanost svoje infrastrukture objedinjavanjem baza podataka u kojima se drže informacije zemljišnoknjižnih i katastarskih ureda.

Kako bi povećao efikasnost rješavanja trgovačkih sporova, Portugal bi mogao nastaviti raditi na smanjenju zaostataka u građanskim ovršnim postupcima te povećati efikasnost tih postupaka. Reformom regulatornog sustava koji uređuje pitanje ovršitelja ojačan je nadzor, ali se istodobno daje i veća autonomija u izvršenju ovršnih postupaka. Izmijenjen je i sustav pristojbi kako bi se povećali poticaji za naplatu. Sve su te mjere dovele do povećanja efikasnosti ovršnog postupka, a jednostavni ovršni postupci vođeni isključivo od strane ovršitelja se rješavaju relativno brzo. Međutim, dodatni naponi mogli bi se uložiti u poboljšanje rezultata sudova. Iako su u protekle četiri godine smanjeni zaostaci, pred sudovima se vode još stotine tisuća predmeta.

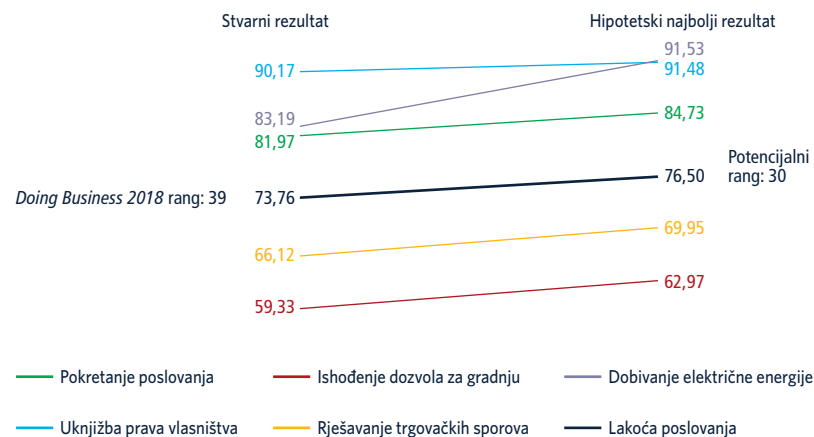
Kako poboljšati poslovanje u Slovačkoj?

Slovačka je uspješno primjenjivala primjere iz EU-a i koristila međunarodna mjerila kao što je *Doing Business* kako bi poboljšala svoj regulatorni okvir. Sada je vrijeme da se usmjeri i na primjere unutar svojih granica. Njezini gradovi mogli bi znatno povećati svoju konkurentnost uvođenjem poboljšanja koja se već uspješno primjenjuju u drugim gradovima u zemlji. Naime, ako bi hipotetski grad usvojio sve najbolje prakse zabilježene u pet mjerenih gradova u područjima pokretanja poslovanja, ishođenja dozvola za gradnju, dobivanja električne energije, uknjižbe prava vlasništva te rješavanja trgovačkih sporova, Slovačka bi došla na 30. mjesto u globalnom rangiranju 190 gospodarstava prema lakoći poslovanja, što je devet mjesta više od njezina trenutnog ranga prema izvješću *Doing Business 2018*. (slika 1.8.).

Jednako tako, ako bi taj hipotetski grad predstavljao Slovačku u globalnom mjerenju, te bi se promjene odrazile u višim rezultatima i višem rangiranju. Na primjer, ako bi se za rješavanje trgovačkih sporova potrebno vrijeme skratilo na 635 dana, kao u Košicima, udaljenost Slovačke od graničnog broja bodova poboljšala bi se za gotovo četiri boda, što bi tu zemlju svrstalo među 30 najuspješnijih zemalja u svijetu prema lakoći rješavanja trgovačkih sporova. Slično tome, ako bi postupak priključenja na elektroenergetsku mrežu bio efikasan kao u Žilini, a opskrba pouzdana kao u Bratislavi, Košicima i Prešovu, udaljenost Slovačke od graničnog broja bodova za dobivanje električne energije poboljšala bi se za više od osam bodova, što bi tu zemlju svrstalo među 15 najuspješnijih u svijetu. Drugi gradovi mogli bi slijediti primjer Žiline, gdje je poduzeće za distribuciju električne energije uvelo niz mjera za poboljšanje efikasnosti. Na primjer, Žilina je ukinula potvrdu projektne dokumentacije te, umjesto toga, projektantima unaprijed osigurava detaljnije tehničke uvjete tako da im malo toga ostaje nejasno. Zamijenila je i izvješće o dovršetku projekta izjavom

SLIKA 1.8 Usvajanjem svih lokalnih dobrih praksi položaj Slovačke na globalnoj ljestvici lakoće poslovanja bio bi za devet mjesta viši - 30-ti

Udaljenost od graničnog broja bodova (0–100)

Izvor: baza podataka za *Doing Business*.

Napomena: Za stvarnu udaljenost od graničnog broja bodova Slovačku predstavlja Bratislava. Hipotetski najbolji rezultat za pet regulatornih područja temelji se na najboljim rezultatima zabilježenima u pet gradova mjerenih u zemlji. Ti rezultati su korišteni zajedno s aktualnim rezultatima Bratislave za pet drugih regulatornih područja mjerenih u izvješću *Doing Business* (dobivanje kredita, zaštita manjinskih ulagatelja, plaćanje poreza, prekogranična trgovina i rješavanje insolventnosti) kako bi se izračunao hipotetski najbolji rezultat za cjelokupnu lakoću poslovanja i odgovarajući rang na globalnoj ljestvici. Udaljenost od graničnog broja bodova pokazuje koliko je grad u prosjeku udaljen od najboljih rezultata drugih gospodarstava prema svakom pokazatelju iz izvješća *Doing Business*. Rezultat je normaliziran na raspon od 0 do 100, pri čemu 100 predstavlja granični broj bodova za najbolje prakse (što veći rezultat, to bolje).

kojom investitor potvrđuje da je vanjski priključak izveden u skladu s tehničkim uvjetima.

Međutim, ako bi Slovačka usvojila postojeće dobre prakse koje se primjenjuju u zemlji, i dalje bi zaostajala za većinom država članica EU-a u području pokretanja poslovanja. To vrijedi i za ishođenje dozvola za gradnju. Slovačka bi mogla poboljšati svoju konkurentnost i kad bi slijedila primjere izvan svojih granica, odnosno dobre prakse u EU-u ili čak svijetu.

Kako bi olakšala pokretanja poslovanja, Slovačka bi mogla slijediti primjer Češke, gdje minimalni temeljni kapital iznosi simboličnu 1 CZK, ili Portugala, gdje nema minimalnog temeljnog kapitala. Danas slovački poduzetnici moraju uplatiti 2.500,00 EUR minimalnog temeljnog kapitala, što kao udjel u dohotku po glavi stanovnika iznosi 17,2 %; taj je iznos i dalje među najvišima u EU-u. Slovačka bi mogla i razmotriti objedinjavanje upisa u registar obveznika PDV-a s registracijom

poslovanja i upisom u registar obveznika poreza na dobit u okviru jedinstvene kontaktne točke Ureda za izdavanje dozvola za obavljanje djelatnosti. To bi bilo u skladu s primjerom iz Mađarske, gdje upis u registar obveznika PDV-a uključuje jednostavnu obavijest koja se dostavlja tijekom postupka osnivanja.

Slovačka bi ishođenje dozvola za gradnju mogla olakšati povećanjem uloge ovlaštenih stručnjaka iz privatnog sektora u postupku izdavanja dozvola, objedinjavanjem potvrda potrebnih prije početka gradnje i uvođenjem elektroničkog sustava za dozvole. Kako bi olakšala rješavanje trgovačkih sporova, Slovačka bi mogla rasteretiti sudove poticanjem alternativnog rješavanja sporova, kao npr. proširenjem vrsta predmeta koji se mogu podnijeti pred arbitražu te jačanjem valjanosti arbitražnih klauzula. Konačno, kako bi olakšala uknjižbu prava vlasništva, Slovačka bi mogla u potpunosti digitalizirati postupak prijenosa vlasništva.

BILJEŠKE

1. Patrice Muller, Jenna Julius, Daniel Herr, Laura Koch, Viktoriya Peycheva i Sean McKiernan, *Annual Report on European SMEs 2016/2017: Focus on Self-Employment*, izvješće za Europsku komisiju (Bruxelles, 2017.), https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review-2016_en.
2. Thomas Farole, Issam Hallak, Peter Harasztosi i Shawn Tan, „Business Environment and Firm Performance in European Lagging Regions,” Policy Research Working Paper 8281 (Svjetska banka, Washington, DC, 2017.).
3. Vidjeti poglavlje „O izvješću *Doing Business* i *Doing Business* u *Europskoj uniji* 2018.: Hrvatska, Češka, Portugal i Slovačka.”
4. Podaci uključuju sva društva s ograničenom odgovornošću osnovana u razdoblju od srpnja do prosinca 2017. Statistički podaci hrvatskog Ministarstva pravosuđa.
5. „Izvješća o radu zemljišnoknjižnih odjela”, hrvatsko Ministarstvo pravosuđa, pristup 18. travnja 2018., <https://pravosudje.gov.hr/strategije-planovi-i-izvjesca/6346>.
6. Svjetska banka, *Doing Business u Poljskoj 2015*. (Washington, DC: Svjetska banka, 2015.).
7. Ukupno za sve predmete na trgovačkim sudovima u Rijeci i Osijeku u 2017. Podaci hrvatskog Ministarstva pravosuđa.
8. Podaci uključuju sva društva s ograničenom odgovornošću osnovana u razdoblju od srpnja do prosinca 2017. Statistički podaci hrvatskog Ministarstva pravosuđa.
9. Podaci uključuju sva nova društva s ograničenom odgovornošću osnovana u 2016. i prvih šest mjeseci 2017. Statistički podaci slovačkog Ministarstva unutarnjih poslova.
10. Kohezijska politika strategija je Europske unije za promicanje i pružanje potpore „sveukupnom harmoničnom razvoju” njezinih država članica i regija. Cilj je kohezijske politike EU-a, ugrađene u Ugovor o funkcioniranju Europske unije (članak 174.), jačati ekonomsku i socijalnu koheziju smanjenjem razlika u stupnju razvijenosti među regijama. Politika je usmjerena na ključna područja koja će EU-u pomoći da se suoči s izazovima 21. stoljeća i ostane konkurentan na globalnoj razini.
11. „SIMPLEX+2016 Program”, prezentacija, <https://www.simplex.gov.pt/app/files/8926586c0ad2c9a5e0cc2bd56e30987.pdf>.

TABLICA 1A.1 Potencijalne mogućnosti za poboljšanje u četiri države članice

Regulatorno područje	Hrvatska	Češka	Portugal	Slovačka	Preporuka za reforme	Nadležna ministarstva i agencije ^a	
						Nacionalna razina	Lokalna razina
Pokretanje poslovanja		•		•	Pojednostavniti postupak upisa u registar obveznika PDV-a	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo pravosuđa (Hrvatska, Češka, Slovačka) Nadležno porezno tijelo (za sve četiri zemlje) Ministarstvo unutarnjih poslova (Češka, Slovačka) Državni zavod za statistiku (Hrvatska) Zavod za mirovinsko ili zdravstveno osiguranje (sve četiri zemlje) Financijska agencija (FINA) (Hrvatska) 	<ul style="list-style-type: none"> Lokalni, regionalni ili okružni trgovački sudovi (Hrvatska, Češka, Slovačka) Uredi za licenciranje trgovačkih djelatnosti (Češka, Slovačka) FINA, HITRO.HR uredi (Hrvatska)
	•			•	Smanjiti ili eliminirati najniži iznos temeljnog kapitala koji je potrebno uplatiti kod osnivanja društva s ograničenom odgovornošću		
		•		•	Razmotriti mogu li se određeni zahtjevi smanjiti ili eliminirati za mala i srednja poduzeća		
	•	•			Učiniti uključenost trećih strana opcionalnim		
	•				Učiniti postupak rezervacije imena društva transparentnijim i utemeljenim na jasnim pravilima		
			•		Pojednostavniti postupak obavještanja o zasnovanju radnog odnosa		
	•	•		•	Uključiti postosnivačke postupke u osnivački postupak		
	•	•		•	Kreirati jedan jedinstveni online postupak za pokretanje poslovanja		
Ishođenje dozvola za gradnju	•	•	•	•	Uvesti ili poboljšati sustav za elektroničko plaćanje	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo gradnje ili urbanističkog planiranja (sve četiri zemlje) Katastarska tijela (sve četiri zemlje) Hrvatske Vode (Hrvatska) Nadležno porezno tijelo (Portugal) 	<ul style="list-style-type: none"> Općine i uredi za gradnju ili prostorno planiranje (sve četiri zemlje) Lokalna vodoopskrbna i komunalna društva (Hrvatska, Češka, Slovačka)
	•	•	•	•	Pojasniti i jasnije komunicirati smjernice i zahtjeve za ishođenje dozvola za gradnju		
	•	•	•	•	Uvesti obavezan zahtjev osiguranja od izvedbenih (strukturnih) nedostataka		
		•	•	•	Pojednostavniti postupke za registraciju građevina poboljšanjem komunikacije između javnih tijela		
	•	•		•	Konsolidirati odobrenja potrebna prije gradnje		
		•		•	Poboljšati kvalitetu regulatorne stručnosti u suradnji s privatnim sektorom		
	•				Razmotiriti načine smanjenja opterećenja poduzetnika vezano uz infrastrukturne projekte		
		•			Pojednostavniti postupak ishođenja uporabne dozvole		
Dobivanje električne energije		•		•	Pojednostavniti postupak za ishođenje općinskih dozvola	<ul style="list-style-type: none"> Državne regulatorne agencije za električnu energiju (sve četiri zemlje) Državno društvo za elektroprivredu - HEP (Hrvatska) Opća uprava za energiju i geologiju (Portugal) 	<ul style="list-style-type: none"> Općine (sve četiri zemlje) Ovlaštena društva za instalaciju električne energije (sve četiri zemlje) Profesionalne udruge inženjera i izvođača električne energije (sve četiri zemlje) Lokalna društva za komunalne usluge i distribuciju (Češka, Portugal, Slovačka) Regionalna uprava za energiju (Portugal) Regionalna uprava za gospodarstvo i transport (Portugal)
	•	•	•	•	Pojednostavniti postupak za ishođenje dozvola za obavljanje radova iskopa		
	•				Poboljšati pouzdanost opskrbe električnom energijom		
	•	•		•	Smanjiti predujam troškova za ishođenje novog priključka		
				•	Eliminirati potrebu očevida na licu mjesta radi utvrđivanja tehničkih uvjeta i troškova priključka		
			•		Zamijeniti certifikat o uporabljivosti izvedene električne instalacije s certifikatom o usklađenosti		
			•		Eliminirati potrebu očevida na licu mjesta radi utvrđenja tehničkih uvjeta i troškova priključka		

TABLICA 1A.1 Potencijalne mogućnosti za poboljšanje u četiri države članice (nastavak)

Regulatorno područje	Hrvatska	Češka	Portugal	Slovačka	Preporuka za reforme	Nadležna ministarstva i agencije ^a	
						Nacionalna razina	Lokalna razina
Uknjižba prava vlasništva	•	•			Uvesti postupak brzog upisa	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo pravosuđa (Hrvatska) Katastarska tijela (Češka, Slovačka) Institut za Upisnik i javne bilježnike (Portugal) Porezno nadležno tijelo (Hrvatska, Portugal) 	<ul style="list-style-type: none"> Općinski sudovi (Hrvatska) Zemljišnoknjižni odjeli (Hrvatska, Češka, Slovačka)
	•				Ažurirati lokalne i nacionalne interne porezne informacije povezivanjem sustava među institucijama		
			•		Procjena isplativosti smanjenja poreza na promet nekretnina		
	•	•		•	Uvođenje standardiziranih ugovora za prijenos prava vlasništva i razmatranje upotrebe odvjetnika i javnih bilježnika opcionalnim		
	•	•	•	•	Kreiranje elektroničke platforme za prijenos prava vlasništva		
Rješavanje trgovačkih sporova	•	•	•	•	Nastaviti s procjenom internih sudskih postupaka s ciljem smanjenja utroška vremena i zaostataka	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo pravosuđa (sve četiri zemlje) Sudovi (sve četiri zemlje) 	<ul style="list-style-type: none"> Lokalni općinski i trgovački sudovi (Hrvatska) Okrušni sudovi (Češka, Slovačka) Prvostupanjski sudovi (Portugal)
	•	•	•	•	Promovirati postupke alternativnog rješavanja sporova		
	•	•	•	•	Uspostava pravnih ograničenja za odobrenje odgoda		
	•	•			Poboljšati ili uvesti postupke za ubrzanje rješavanja sporova male vrijednosti		

Bilješka: Sve preporuke reformi su detaljnije pojašnjenje u odjeljku "Što se može poboljšati?" odgovarajućeg poglavlja.

a. Popis uključuje glavna ministarstva i agencije koja su relevantna za svako regulatorno područje, ali i druge institucije mogu biti uključene.

www.doingbusiness.org/EU2

